Journal of Local Governance and Innovation : Vol. 9 No. 3 (2025) : September-December
วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น : ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (2568) กันยายน-ธันวาคม ISSN 3027-8120 (Print) ISSN 2673-0405 (Online)

การยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกร เทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

Improving the Income Level of Farmers at Talat Khae by the Power of the Network of Farmer Groups in Talat Khae Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province

คธาวุธ พลโคตร[1*]

Katawut Ponkhot[1*]

[1*]คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา; Faculty of Humanities and Social Science Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author; e-mail : katawut.p@nrru.ac.th

DOI : 10.65205/jlgisrru.2025.290695

Received : June 19, 2025; **Revised :** September 7, 2025; **Accepted :** September 25, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพบริบท กระบวนการผลิตข้าวในพื้นที่เทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาวิธีการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายตลอดกระบวนการผลิตข้าวของชาวนา 3) วิเคราะห์แนวทางในการยกระดับรายได้ของชาวนาโดยพลังเครือข่ายเกษตรกร และ 4) หารูปแบบการยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาวิจัยที่มีชุมชนเป็นฐาน (CBR) จำนวน 60 คน โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview และการประชุมกลุ่มย่อย โดยมีเครื่องมือที่ใช้เป็นข้อมูลได้แก่ การจดบันทึก ถ่ายภาพ แบบสัมภาษณ์ แปลงทดลองเชิงปฏิบัติการ และการสังเกตการณ์แบบส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content analysis) และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive analysis)

ผลการศึกษา 1) สภาพบริบทพื้นที่มีเกษตรกรในพื้นที่ 390 คน มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวรวม 5,941 ไร่ เป็นดินเหนียวปนทราย มีกระบวนการผลิตข้าวสอดคล้องกับประเพณีทางศาสนา โดยในพื้นที่ยังไม่มีการรวมกลุ่มเกษตรกร 2) ต้นทุนการผลิตในพื้นที่ พบว่า มีต้นทุนการผลิตรวมทั้งสิ้น 4,850 บาท/ต่อไร่ ได้ผลตอบแทนในการขายข้าวเปลือกที่ 5,250 บาท/ต่อไร่ สรุปได้กำไรต่อไรที่ 400 บาท/ต่อไร่ 3) วิธีการลดต้นทุนทำได้ 3 วิธี คือ การเตรียมดิน วิธีการเพาะปลูกและบำรุงรักษา คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ 4) รูปแบบการยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแค ที่จะส่งผลให้เกษตรกรที่รวมกลุ่มมีความเข้มแข็งแ มีการบริหารงานกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีการดำเนินการต่อไปนี้ คือ การจัดโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ การบริหารกลุ่มเครือข่าย

Citation : Chairat, W., & Choworakul, W. (2025). Improving the Income Level of Farmers at Talat Khae by the Power of the Network of Farmer Groups in Talat Khae Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(3), 141 - 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

เกษตรกรเป็นกองทุนเครือข่าย มีการกำหนดกติกาของกลุ่ม กติกาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม กติกาในการรับเมล็ดพันธ์ข้าว และกติกาโรงสีข้าวของกลุ่มเครือข่าย และอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการเพาะปลูกตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวของพื้นที่

คำสำคัญ (Keywords) : ยกระดับรายได้, พลังเครือข่าย, กลุ่มเกษตรกร

Abstract

This research aims to: 1) examine the context and rice production process in Talat Khae Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province; 2) investigate methods of reducing costs throughout the rice production process of local farmers; 3) analyze approaches to increasing farmers' income through the power of farmer networks; and 4) develop a model for raising farmers' income by utilizing the farmer network of Talat Khae Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. This study employed a community-based research (CBR) approach with 60 participants, using interviews, group discussions, in-depth interviews, and focus group meetings as data collection methods. Additional data were gathered through note-taking, photography, interview forms, experimental plots, and participant observation. The data were analyzed using content analysis and descriptive analysis.

Results of the study 1) The local context has 390 farmers in the area, with a total rice cultivation area of 5,941 rai. The soil is clay mixed with sand. The rice production process is consistent with religious traditions. There is no farmer group in the area. 2) The production cost in the area is 4,850 baht/rai, with a return on paddy selling of 5,250 baht/rai. The profit per rai is 400 baht/rai. 3) There are 3 ways to reduce costs: soil preparation, cultivation and maintenance methods, and seed selection. 4) The model raising the income of farmers in Talat Khae that will result in farmers who form a group becoming strong and having effective group management requires the following actions: organizing the structure, roles, and management of the farmer network group as a network fund; setting group rules, rules for joining as group members, rules for receiving rice seeds, and rules for the network group's rice mills; and using local wisdom and local culture to apply to cultivation from the upstream, midstream, and downstream processes in developing products from local rice.

Keywords : Improve Income, Network Power, Farmer Group

Citation : คธาวุธ พลโคตร. (2568). การยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(3), 141- 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

บทนำ (Introduction)

เทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนา โดยสำนักงานเสริมเกษตรอำเภอโนนสูง ได้ให้การสนับสนุนให้เกษตรกรจัดตั้งกลุ่มนาแปลงใหญ่ ตามโครงการส่งเสริมนาแปลงใหญ่ของภาครัฐตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นแนวนโยบายที่ต้องการพัฒนาให้เกษตรกรในพื้นที่รวมกลุ่มกันและผลิตข้าวให้ได้มาตรฐานตามหลักการ GAP ซึ่งเป็นแนวนโยบายที่เชื่อได้ว่าจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย แต่จากข้อค้นพบจากการจัดประชุมพัฒนาโจทย์วิจัยที่สำนักงานเทศบาลตำบลตลาดแค พบว่า ในปัจจุบันในพื้นที่มีประเด็นปัญหา คือ เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการเกษตรแปลงใหญ่ แต่พบปัญหาในเรื่องของข้อตกลงในการขายผลผลิตข้าวที่ได้ราคาต่ำ กล่าวคือ เมื่อในฤดูเก็บเกี่ยวช่วงปลายปี พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมา เกษตรกรนำข้าวไปขายที่สหกรณ์การเกษตรพิมาย อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งอยู่ห่างจากพื้นที่ทำการเกษตรปลูกข้าว ไม่ถึง 20 กิโลเมตร กลับให้ราคารับซื้อข้าวเปลือกสด ค่าความชื้น 20-25 เปอร์เซ็นต์ จากชาวนากิโลกรัมละ 7 บาท 70 สตางค์ ส่วนข้าวเปลือกตากแห้งกิโลกรัมละ 11 บาท ซึ่งถือว่าเป็นราคาที่ต่ำกว่าพ่อค้าคนกลางที่เข้ามาในพื้นที่รอรับซื้อข้าวจากเกษตรกรชาวนาโดยตรงที่ให้ราคาสูงกว่ากิโลกรัมละ 2 บาท ทำให้เกษตรกรบางรายหาช่องทางในการขายข้าวให้ได้ราคาสูงขึ้น โดยอาศัยศักยภาพในพื้นที่ที่มีโรงสีข้าวจำนวน 2 โรง ซึ่งเป็นโรงสีขนาดใหญ่หนึ่งโรง และโรงสีเล็กในพื้นที่ หมู่ 4 ทำให้เกษตรกรมีข้าวสารที่ได้จากการสีขายสู่ท้องตลาด โดยเกษตรกรในพื้นที่ทำการนำข้าวที่ได้จาการสีมาบรรจุใส่ถุงและนำไปวางขายเองตามริมทางตลอดถนนมิตรภาพในพื้นที่เทศบาลตำบลตลาลแค โดยข้าวที่นำมาจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นข้าวหอมมะลิใหม่ ราคากิโลกรัมละ 28 บาท ข้าวตาแห้ง ราคากิโลกรัมละ 23 บาท ข้าวไรเบอร์รี่ ราคากิโลกรัมละ 50 บาท ข้าวเหนียว ราคากิโลกรัมละ 35 บาท ข้าวเหลืองปะทิว ราคากิโลกรัมละ ราคา 25 บาท ซึ่งได้รับการตอบสนองจากผู้เดินทางในการแวะซื้อข้าวสารของเกษตรที่วางขายเองริมทางในระดับหนึ่ง ถือว่าเป็นอีกหนึ่งช่องทางหลังจากการแปรรูปข้าวเป็นข้าวขาวที่สามารถนำไปหุงเพื่อบริโภคได้ทันที แต่มีประเด็นปัญหาในเรื่องของจุดขายสินค้า เนื่องจากเมื่อเป็นการขายสินค้าตามริมทาง ย่อมทำให้มีความเสี่ยงของเกษตรกรที่ผู้สัญจรจะแวะซื้อกับเกษตรบางรายเท่านั้น ไม่ใช่ว่าเกษตรกรทุกคนที่มาวางขายจะขายได้เท่ากันหมด ทั้งในเรื่องคุณภาพข้าวที่นำมาขายเป็นข้าวสารริมทางที่มีคุณภาพข้าวที่แตกต่างกันไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันอันเกิดจากกระบวนการผลิตเริ่มต้นที่ต่างกัน ทำให้ผู้ซื้อเกิดความไม่เชื่อมั่นต่อการซื้อข้าวสารริมทางในพื้นที่ ทำให้เกษตรกรที่ขายข้าวริมทางสามารถจำนวนผลผลิตได้บางส่วนเท่านั้น

จากประเด็นดังกล่าว เมื่อนักวิจัยลงพื้นที่พบผู้นำเกษตรกรจึงได้มีแนวคิดว่าจะทำอย่างไร เพื่อให้ข้าวที่มีอยู่สามารถเพิ่มมูลค่าได้มากยิ่งขึ้น หรือจะหาช่องทางใดในการกระจายสินค้าให้ได้มากขึ้น เกษตรกรในพื้นที่เทศบาลตำบลตลาดแคจึงมีแนวคิดในการรวมกลุ่มเพื่อให้มีศักยภาพในการผลิต และแปรรูป เพื่อรวมกันหาช่องทางรูปแบบในการกระจายสินค้า และเพิ่มมูลค่าข้าวให้มากยิ่งขึ้น โดยอาศัยระบบการทำงาน

Citation : Chairat, W., & Choworakul, W. (2025). Improving the Income Level of Farmers at Talat Khae by the Power of the Network of Farmer Groups in Talat Khae Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(3), 141 - 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

ร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ดำเนินงาน (Working Group) ซึ่งเป็นการดำเนินการในส่วนของภาคประชาชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันคู่ขนานกันไปกับการดำเนินงานของภาครัฐในลักษณะร่วมกันลงนาม เป็น “กระบวนการรวมกลุ่มข้าว (Clustering)” โดยเริ่มต้นจากการแสวงหาข้อมูลพื้นฐานในการเพาะปลูกข้าว ต้นทุนในการผลิตข้าว เช่น ค่าเช่านา ค่าไถ่ ค่าหว่าน ค่ายากำจัดศัตรูพืช ค่าเก็บเกี่ยว รวมถึงข้อมูลช่องทางการจะจายสินค้าข้าวสู่ตลาดผู้บริโภค ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบขายข้าวริมทางเช่นที่เคยทำมา หรือตั้งศูนย์จำหน่ายข้าวในพื้นที่ขายข้าวโดยมีรูปแบบผลิตภัณฑ์บรรจุถุงสัญลักษณ์ของพื้นที่ ตลอดจนหาช่องทางขายข้าวผ่านสื่อออนไลน์เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลแหล่งผลิตต้นทางได้ซึ่งจะเป็นตัวแบบให้แต่ละพื้นที่สามารถดำเนินการต่อไปได้ในอนาคต และหากไม่มีกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งในการขับเคลื่อนช่วยเหลือเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือกันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ จะยังผลให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นต่างคนต่างขายสินค้าตัวเอง ไม่มีเครือข่ายกลุ่มที่มีอำนาจต่อรอง ไม่มีกระบวนการผลิตที่มีมาตรฐาน ไม่มีช่องทางในการขายที่เป็นรูปธรรมที่จะทำให้เกษตรกรในพื้นที่สามารถดำเนินการเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตข้าวพื้นเมืองของพื้นที่ต่อไปในอนาคตได้

ดังนั้นเพื่อให้เกิดการนำความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเพื่อแก้ไขปัญหาราคาข้าว และยกระดับรายได้ของผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ตำบลตลาดแค ตลอดจนการผลิตข้าวออกสู่ชุมชนเพื่อให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในสังคม คณะผู้วิจัยจึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการ“การยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา”และเป็นการสนองตอบต่อความต้องการในการเรียนรู้ของเกษตรกรในพื้นที่เพื่อหาแนวทาง การบริหารในการจัดการกลุ่มเครือข่ายผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ ตลอดจนแสวงหากระบวนการในการยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคในการแก้ไขปัญหาตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ในกระบวนการผลิตข้าวของพื้นที่เกื้อให้เกิดความยั่งยืนในและเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าข้าวต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบท กระบวนการผลิตข้าวในพื้นที่เทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอ โนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาวิธีการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายตลอดกระบวนการผลิตข้าวของชาวนาเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
4. เพื่อหารูปแบบการยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

Citation : คธาวุธ พลโคตร. (2568). การยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(3), 141- 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

แนวคิดการผลิตข้าว

การเพาะปลูกข้าวมีหลายขั้นตอนตั้งแต่การเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์และการหว่าน การใส่ปุ๋ย การดูแลรักษาและการเก็บเกี่ยว มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้ (Nokkaew, N. et al., 2017)

1) การเลือกพื้นที่ ข้าวสามารถปลูกในดินได้ทุกชนิดตั้งแต่ดินเหนียว ดินร่วนเหนียว ดินร่วน และดินทราย

2) ช่วงเวลาการปลูกข้าว ตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนจนถึงมิถุนายน และเก็บเกี่ยวตั้งแต่เดือนตุลาคม

3) การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ จะต้องคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพดี ให้ผลผลิตสูง มีความเหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ มีการเจริญเติบโตดีสม่ำเสมอ สามารถแข่งขันกับวัชพืช และมีความต้านทานโรค และแมลงศัตรูพืชที่สำคัญในท้องถิ่น และที่สำคัญจะต้องเป็นพันธุ์ที่ตลาดต้องการ

4) การเตรียมดิน เริ่มเตรียมดินตั้งแต่เดือนมีนาคมหรือเดือนเมษายน และเตรียมครั้งที่ 2 ในเดือนพฤษภาคม เตรียมครั้งที่ 3 ในเดือนมิถุนายน โดยการไถดะ ตากดินทิ้งไว้ 2 สัปดาห์ ไถแปร และไถพรวน เพื่อย่อยดินให้ละเอียด ให้ดินโปร่ง อากาศถ่ายเทได้สะดวก ทำการเก็บหญ้าและวัชพืชอื่นๆ ออกให้หมด เพื่อประหยัดแรงงานและเวลาในการกำจัดวัชพืชในภายหลัง

5) วิธีการปลูกข้าว ปลูกข้าวโดยวิธีหว่านนาตม ให้ใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตรา 15-20 กิโลกรัมต่อไร่ แต่ถ้าปลูกข้าวโดยวิธีปักดำ ให้ใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตรา 5-7 กิโลกรัม ตกกล้าเพื่อปักดำในพื้นที่ 1 ไร่ โดยมีวิธีการปลูกข้าวมีการปลูก 2 วิธี คือ 1) การปลูกแบบหยอดเป็นหลุม 2) การปลูกแบบหว่าน

6) การให้น้ำ ข้าวเป็นพืชที่ต้องการน้ำน้อย สามารถเจริญเติบโตโดยอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติก็ตาม แต่มีกรณีที่ฝนทิ้งช่วงส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโต ผลผลิตและคุณภาพของเมล็ด จึงจำเป็นต้องมีการวางระบบน้ำไว้เพื่อป้องกันกรณีฝนทิ้งช่วง

7) การเก็บเกี่ยวข้าว โดยปกติเก็บเกี่ยวได้หลังข้าวออกดอก 28-30 วัน หรือประมาณ 4–6 สัปดาห์หลังออกดอก หรือเมล็ดเหลืองคลอดทั้งรวง 85 เปอร์เซ็นต์ เป็น ระยะที่เรียกว่า “พลับพลึง” หรือบางพันธุ์ดูที่ใบธง หากใบธงของข้าวแห้งประมาณครึ่งใบทั้งแปลงก็เก็บเกี่ยวข้าวได้ วิธีการเก็บเกี่ยว ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้เคียวเกี่ยวข้าว และเก็บเกี่ยวด้วยเครื่องจักร การเก็บเกี่ยวโดยใช้เครื่องจักร

แนวคิดต้นทุน

ต้นทุนมี 2 ประเภท ดังนี้ (Phodi, A., 2004)

1) ต้นทุนผันแปร (Variable Cost) หมายถึง ต้นทุนการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิตหรือผลผลิต โดยเป็นต้น ทุนจากการใช้ปัจจัยการผลิตผันแปรซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ผู้ผลิตสามารถเปลี่ยนแปลง เพิ่มหรือลดปริมาณการใช้ได้ตลอดช่วงระยะเวลาการผลิตหนึ่งๆ ปัจจัยการผลิตผันแปร เช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น

Citation : Chairat, W., & Choworakul, W. (2025). Improving the Income Level of Farmers at Talat Khae by the Power of the Network of Farmer Groups in Talat Khae Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(3), 141 - 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

2) ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) หมายถึง ต้นทุนการผลิตที่ไม่แปรผันไปตามปริมาณการผลิตหรือผลผลิตโดยเป็นต้นทุนจากการใช้ปัจจัยการผลิตคงที่ ซึ่งผู้ผลิตไม่สามารถเปลี่ยนแปลงเพิ่มหรือลดปริมาณการใช้ได้ในช่วงระยะเวลาการผลิตหนึ่งๆ ปัจจัยการผลิตคงที่ เช่น ที่ดิน โรงเรือน เครื่องสูบน้ำ รถแทรกเตอร์เป็นต้น

แนวคิดการบริหารงานกลุ่มในชุมชน

กระบวนการบริหารงานกลุ่มในชุมชนมีกิจกรรมหลักที่ต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้ (Chittaseno, A., 2012)

1) การจัดองค์การ ในการบริหารงานกลุ่มในชุมชน จะต้องมีการออกแบบโครงสร้างของกลุ่ม ว่าประกอบไปด้วยองค์ประกอบใดบ้าง มีการแบ่งหน่วยงานย่อยออกเป็นหน่วยงานใดบ้าง มีจำนวนมากน้อยเพียงใด สมาชิกกลุ่มจะต้องมีการร่วมกันกำหนดให้ชัดเจน โดยคำนึงถึงเป้าหมายหลักของกลุ่ม ความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มและทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่

2) การจัดคนเข้าทำงาน เมื่อกำหนดโครงสร้างของกลุ่มแล้ว แต่ละองค์ประกอบหรือแต่ละหน่วยงานย่อยในกลุ่มนั้นจะต้องมีการจัดคนเข้ามารับผิดชอบ โดยให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันดำเนินการ ทั้งนี้การจัดคนเข้าทำงานจะต้องพิจารณาตามความสมัครใจ ประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคนและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกกลุ่ม พร้อมกับเน้นให้แต่ละคนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม

3) การวางแผน ในขั้นตอนนี้ผู้บริหารกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม จะร่วมกันกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์และกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องทำร่วมกัน ซึ่งการวางแผนนั้น จะต้องมีการกำหนดแผนหลายลักษณะ เช่น แผนกิจกรรม การผลิต แผนการตลาด และแผนกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น ทั้งนี้กลุ่มจะกำหนดแผนประเภทใดขึ้นกับเป้าหมายวัตถุประสงค์และงบประมาณของกลุ่มว่าต้องการให้เกิดผลประการใดแก่กลุ่ม

4) การอำนวยการ ผู้นำกลุ่มจะต้องมีการติดตามให้คำแนะนำปรึกษา การทำกิจกรรมของกลุ่มกับสมาชิกที่รับผิดชอบโดยผู้นำกลุ่มควรดำเนินการในลักษณะของการเป็นผู้ร่วมงานมากกว่า การเป็นหัวหน้ากลุ่ม ซึ่งผู้นำกลุ่มต้องใช้ศิลปะในการบริหารงาน ทั้งด้านภาวะผู้นำ การตัดสินใจ การจูงใจมนุษยสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสาร

5) การประเมินผลกลุ่ม เป็นการควบคุมติดตามการดำเนินงานของกลุ่มว่า ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ ทำให้ทราบความเป็นไปของการดำเนินงานกลุ่ม การประเมินผลกลุ่มสามารถทำได้ตลอดเวลาของการดำเนินงานกลุ่ม โดยกลุ่มจะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดผลของการดำเนินงานกลุ่มที่ชัดเจนที่เป็นตัวบ่งบอกถึงผลของการดำเนินงานกลุ่มได้ซึ่งในทางปฏิบัติเมื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานกลุ่มอื่นๆ ก็สามารถที่จะเพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนขั้นตอนเหล่านี้ได้ตามความเหมาะสม ขึ้นกับสภาพการณ์ด้านต่างๆ และปัจจัยแวดล้อมในขณะนั้น

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจชุมชน

การดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย (Phanthasen, A., 2003)

Citation : คธาวุธ พลโคตร. (2568). การยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(3), 141- 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

1) ค้นหาความต้องการของตลาด ธุรกิจชุมชนจะต้องทราบถึง ความต้องการสินค้าและบริการของตลาด ความได้เปรียบทางด้านการผลิตหรือการแข่งขันเพราะชุมชนแต่ละพื้นที่มีความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรที่แตกต่างกัน นั่นคือชุมชนควรตระหนักว่า จะนำทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่มาผลิตสินค้าอะไร ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์ปัญหาดังกล่าวนี้จะเรียกว่าปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ว่าผลิตอะไร (What)

2) เลือกวิธีการผลิตที่เหมาะสม ธุรกิจชุมชนต้องทราบว่าผู้ที่จะลงมือผลิตมีใครบ้าง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมีใครบ้าง จึงควรให้ผู้ที่มีความสามารถนี้เป็นผู้ลงมือผลิต ให้คำแนะนำในการผลิตให้มีการระดมสมองของคนเหล่านี้และยังสามารถพึ่งพาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต เช่น หน่วยงานราชการ สถาบันวิชาการต่างๆ นอกจากนี้ในการผลิตที่เหมาะสมของธุรกิจจะต้องคำนึงถึงปัจจัยการผลิต อันประกอบด้วย ที่ดิน (Land) แรงงาน (Labor) ทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน (Capital) และผู้ประกอบการ (Entrepreneur) ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์ปัญหานี้จะเรียกว่าปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ว่า ผลิตอย่างไร (How)

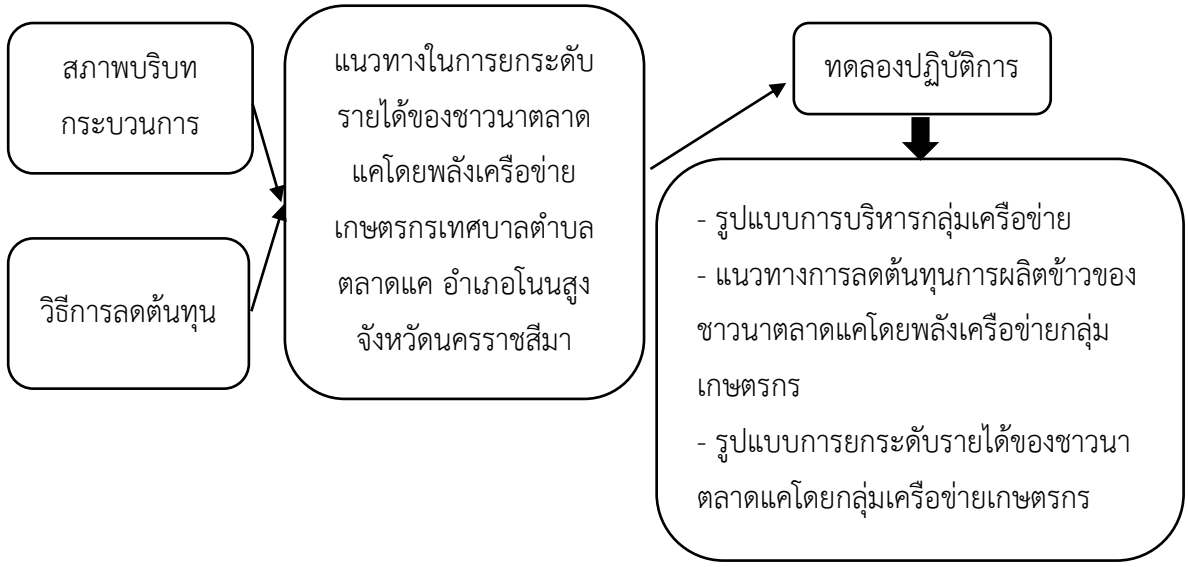
3) ใครคือกลุ่มเป้าหมาย ธุรกิจชุมชนจะต้องทราบว่าควรขายสินค้าให้กับใคร และลูกค้าจะซื้อสินค้าของเราได้อย่างไร ซึ่งลูกค้าอาจแบ่งเป็น ลูกค้าท้องถิ่น และลูกค้านอกท้องถิ่น ซึ่งขึ้นอยู่กับตัวสินค้า และความต้องการสินค้าจะเป็นตัวกำหนดว่า ลูกค้าเป็นใคร เช่น กรณีผ้าทอเกาะยอ ลูกค้าเป็นคนนอกท้องถิ่น กรณีปั๊มน้ำมัน ลูกค้าจะเป็นคนในท้องถิ่น สำหรับการเข้าถึงลูกค้านั้น สามารถแบ่งลูกค้าออกเป็นอีก 2 ประเภท ประกอบด้วย ลูกค้าปลีก คือ ลูกค้ารายย่อยที่ซื้อสินค้าเพื่อนำไปบริโภคเอง และลูกค้าส่ง คือ ลูกค้าที่ ซื้อสินค้าในปริมาณมากเพื่อนำไปขายต่อ ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์ปัญหานี้จะเรียกว่าปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ว่า ผลิตเพื่อใคร (For whom)

4) กำหนดรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งธุรกิจชุมชนสามารถแบ่งรูปแบบได้ 2 รูปแบบ ดังนี้ 1) กลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal Group) คือ ไม่มีการจดทะเบียนตามกรอบกฎหมายใดๆ มีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน แต่ไม่สามารถทำนิติกรรมในนามของกลุ่มได้ข้อเสียของการตั้งกลุ่มแบบนี้คือไม่สามารถระดมเงินทุนได้และข้อดีคือ การบริหารงานภายในกลุ่มมีความคล่องตัวเนื่องจากสมาชิกจะบริหารงานภายในกลุ่ม และ 2) กลุ่มที่เป็นทางการ (Formal Group) คือ กลุ่มที่มีการจดทะเบียนตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นในรูปของสหกรณ์หรือบริษัท จำกัด ข้อเสียของการจัดตั้งกลุ่มคือ การบริหารงานมีความซับซ้อนมากขึ้นและมีความล่าช้า สำหรับข้อดีคือ การระดมทุนสามารถทำได้รวดเร็ว

Citation : Chairat, W., & Choworakul, W. (2025). Improving the Income Level of Farmers at Talat Khae by the Power of the Network of Farmer Groups in Talat Khae Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(3), 141 - 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การการทบทวนวรรณกรรมนำมาสู่การสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา การยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยที่มีชุมชนเป็นฐาน (Community-based research หรือ CBR) มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นประธานชุมชน รองประธานชุมชน และกรรมการชุมชน จำนวน 6 ชุมชน ชุมชนละ 10 คน ในพื้นที่เทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา รวมจำนวนกลุ่มเป้าหมาย 60 คน

เครื่องมือการวิจัย

การจัดเวทีสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview และการประชุมกลุ่มย่อย โดยมีเครื่องมือที่ใช้เป็นข้อมูลได้แก่ การจดบันทึก ถ่ายภาพ แบบสัมภาษณ์ แปลงทดลองเชิงปฏิบัติการ และการสังเกตการณ์แบบส่วนร่วม เป็นต้น ตลอดจนการวิเคราะห์แบบมีส่วนร่วมของทีมนักวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อมูลสภาพบริบท กระบวนการผลิตข้าวในพื้นที่เทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยทำการศึกษาด้วยวิธีการสนทนา

Citation : คธาวุธ พลโคตร. (2568). การยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(3), 141- 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

กลุ่ม (Focus Group) จำนวน 60 คน ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ข้อมูลวิธีการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายตลอดกระบวนการผลิตข้าว ผู้วิจัยทำการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 60 คน ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางในการยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดย พลังเครือข่ายเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยทำการศึกษาด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 60 คน

การทดลองปฏิบัติการรูปการณ์ยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกร

ผู้วิจัยทำการศึกษาด้วยวิธีการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 60 ที่เป็นคณะกรรมการชุมชนทั้ง 10 คน ของแต่ละชุมชน จำนวน 6 ชุมชน โดนดำเนินการทดลองเชิงปฏิบัติการจำนวน 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) อบรมเชิงปฏิบัติการลดต้นทุนการผลิตเปลี่ยนวิธีการเตรียมดิน บำรุงดิน 2) อบรมเชิงปฏิบัติการลดต้นทุนการผลิตการเตรียมแปลงนา การบริหารจัดการน้ำ 3) อบรมเชิงปฏิบัติการลดต้นทุนการผลิต/คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ วิธีการปลูก และทดลองเชิงปฏิบัติการในแปลงทดลอง

การติดตามการทดลองปฏิบัติการ ผู้วิจัยทำการศึกษาด้วยวิธีการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยนักวิจัยดำเนินการประชุมติดตามการทดลองปฏิบัติการจำนวน 2 ครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจัดประชุมวิเคราะห์ผลการทดลองเชิงปฏิบัติการ และหาแนวการสร้างเพื่อหารูปแบบการยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นประธานและรองประธานชุมชน 6 ชุมชน ชุมชนละ 2 คน รวมจำนวน 12 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content analysis) และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive analysis)

ในการนำเสนอคืนข้อมูลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ประกอบด้วยการบรรยาย การอธิบายปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยง การจัดกลุ่มข้อมูล การทำข้อสรุป และการตีความตามข้อเท็จจริงที่ค้นพบ และนำเสนอข้อมูลตามกรอบแนวคิดและทฤษฎี เพื่อให้เข้าใจต่อประชาชนในพื้นที่เทศบสาลตำบลตลาดแค โดยมีการจัดเวทีนำเสนอผลการศึกษา ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อทำการส่งผ่านองค์ความวิธีการลดต้นทุน เพื่อยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา และประชาสัมพันธ์ กลุ่มเครือข่ายชาวนาเทศบาลตำบลตลาดแค ถึงแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มในพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

Citation : Chairat, W., & Choworakul, W. (2025). Improving the Income Level of Farmers at Talat Khae by the Power of the Network of Farmer Groups in Talat Khae Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(3), 141 - 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

ผลการวิจัย (Research Results)

ศึกษาสภาพบริบท กระบวนการผลิตข้าวในพื้นที่เทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

สภาพบริบทพื้นที่เทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 6.89 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,306.25 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ของตำบลเป็นที่ราบดอนลาด ลำน้ำสำคัญที่ไหลผ่าน คือ ลำปราสาท ดินส่วนมากเป็นดินเหนียวปนทราย มีบางพื้นที่ดินเป็นดินเค็มจึงมีการทำนาเกลือด้วย แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 3,382 คน แยกเป็นชาย 1,610 คน หญิง 1,781 คน รวม 1,236 ครัวเรือน โดยประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรที่ได้มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้รวมจำนวน 88 ครัวเรือน แบ่งเป็น หมู่ 1 บ้านสำโรง จำนวน 88 คน มีพื้นที่เพาะปลูกข้าว 1,365 ไร่ หมู่ 2 บ้านตลาดแค จำนวน 50 คน มีพื้นที่เพาะปลูกข้าว 664 ไร่ หมู่ที่ 4 บ้านตะขบ จำนวน 41 คน มีพื้นที่เพาะปลูกข้าว 529 ไร่ หมู่ที่ 11 บ้านสระแทด จำนวน 45 คน มีพื้นที่เพาะปลูกข้าว 815 ไร่ หมู่ที่ 12 บ้านสามแยกตลาดแค จำนวน 86 คน มีพื้นที่เพาะปลูกข้าว 778 ไร่ และหมู่ที่ 15 บ้านตลาดแคตะวันออก จำนวน 80 คน มีพื้นที่เพาะปลูกข้าว 1,790 ไร่ รวมจำนวนเกษตรกรในพื้นที่ 390 คน มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวรวม 5,941 ไร่

ด้านกระบวนการผลิตข้าวในพื้นที่เทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา จากการศึกษาโดยใช้เครื่องมือปฏิทินกิจกรรมการเพาะปลูกข้าว พบว่า ตามปฏิทินกิจกรรมการเพาะปลูกข้าวเกษตรกรเริ่มดำเนินการตั้งแต่

เดือนมีนาคม เมื่อเกษตรกรทำการขนข้าวขึ้นยุ้งแล้ว จะทำพิธีเอิ้นขวัญข้าว โดยเอาปุ๋ยคอก พริกเกลือ ลงใส่แปลงนา เพื่อเป็นการเตรียมดิน โดยเกษตรกรในพื้นที่บางรายเคยมีการปลูกปอเทือง และเคยทำการไถกลบปอเทือง เพื่อให้ต้นปอเทืองกลายเป็นปุ๋ยในการบำรุงดินตามที่สำนักส่งเสริมการเกษตรอำเภอโนนสูงให้การอบรม ซึ่งในการเตรียมดินในพื้นที่จะมีค่าต้นทุนเกี่ยวกับ ค่าไถกลบ 500 บาท/ต่อไร่ และค่าเช่าที่นา 1,000 บาท/ต่อไร่ สำหรับเกษตรกรบางราย

เดือนพฤษภาคม เกษตรกรดำเนินการจะทำการไถเตรียมแปลงสำหรับการปลูกข้าวอีกหนึ่งรอบ โดยมีต้นทุนในการไถ่อยู่ที่ 500 บาท/ต่อไร่ โดยมีวิธีการในการปลูกในพื้นที่จำนวน 2 วิธีการคือ หว่านข้าวแห้งและทำนาดำ การที่เกษตรกรจะใช้วิธีการปลูกแบบใดแบบหนึ่ง เกษตรกรจะคำนึงถึงปริมาณน้ำในการเพาะปลูก กล่าวคือ ในกรณีฝนแล้ง น้ำในการเพาะปลูกน้อยจะทำนาหว่านแห้ง โดยการไถแล้วหว่านข้าว การหว่านข้าวก็มีวิธีการ คือ ไถคลาดกลบไปเลยเป็นวิธีที่เสี่ยงเพราะไม่รู้ว่าฝนจะตกเมื่อใด แต่ถึงดินจะแห้งเมล็ดข้าวก็สามารถอยู่ในดินได้นานและในกรณีที่ฝนดีมีน้ำเพียงพอ เกษตรกรจะใช้วิธีการเพาะปลูกข้าวโดยทำเป็นนาดำหรือนาตม จากวิธีการปลูกทั้งหมดมีค่าต้นทุน ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ บ้างพื้นที่มีเมล็ดพันธุ์ของเก่า บ้างพื้นที่มีการซื้อจากสหกรรณ์การเกษตรอำเภอพิมาย ราคา 25 บาท/ต่อกิโลกรัม และถ้าซื้อตาม

Citation : คธาวุธ พลโคตร. (2568). การยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(3), 141- 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

ท้องตลาด ราคา 29 บาท/ต่อกิโลกรัม รวมเฉลี่ยค่าเมล็ดพันธุ์ในการปลูกข้าว 550 บาท/ต่อไร่ และมีค่าหว่านเฉลี่ยราคา 300 บาท/ต่อไร่

เดือนกรกฎาคม หลังหว่านข้าวกล้า ดำนา หรือทำนาโยนเสร็จ เกษตรกรมีการทำพิธีเซ่นสรวงเจ้าที่นา และใส่ปุ๋ยชีวภาพในการบำรุงต้นข้าว โดยเกษตรกรมีการทำน้ำหมัก (สะเดา, ตะไคร้, กะเพรา, พริก) ฉีดพ่นทุก 7 วัน เพื่อใช้ฉีดป้องกันศัตรูพืช และวัชพืชในแปลงนา ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้จากการอบรมโดยสำนักงานส่งเสริมเกษตรอำเภอโนนสูง ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่บางรายสามารถลดต้นทุนในส่วนของยาปราบศัตรูพืชได้ แต่เกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งมีต้นทุนเฉลี่ยค่าสารเคมี และค่าแรงอยู่ที่ 600 บาท/ต่อไร ถือว่าเป็นต้นทุนค่าใช้จ่ายอีกหนึ่งอย่างที่ต้องมีการแสวงหาแนวทางในการลดปริมาณรวมถึงลดต้นทุนในกรณีใช้สารเคมีในพื้นที่

เดือนพฤศจิกายน เกษตรกรทำการเก็บเกี่ยวข้าวในแปลงนา โดยใช้เครื่องจักรในการเก็บเกี่ยว คือมีรถเกี่ยวในการเก็บเกี่ยว ค่าจ้างอยู่ที่ไร่ละ 550 บาท/ต่อไร่ และจำนำข้าวที่ได้มาตากที่ลานปูนที่มีในแต่ละพื้นที่ โดยเฉลี่ยเกษตรกรได้ผลผลิตข้าว 400 - 550 ต่อไร่ ราคา ข้าวสด 13 - 15 บาท/กิโลกรัม ขายจริง 10 บาท /กิโลกรัม ข้าวแห้ง 12 บาท ต้นทุนจริง 10 บาท/กิโลกรัม

ต้นทุนและค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิตข้าวในพื้นที่เทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา พบว่า ในพื้นที่เทศบาลตำบลตลาดแค มีต้นทุนการผลิตรวมทั้งสิ้น 4,850 บาท/ต่อไร่ ได้ผลตอบแทนในการขายข้าวเปลือกที่ 5,250 บาท/ต่อไร่ สรุปได้กำไรต่อไรที่ 400 บาท/ต่อไร่ ในพื้นที่ต้นแบบที่ศึกษาดูงาน มีต้นทุนการผลิตรวมทั้งสิ้น 2,590 บาท/ต่อไร่ ได้ผลตอบแทนในการขายข้าวเปลือกที่ 6,500 บาท/ต่อไร่ สรุปได้กำไรต่อไรที่ 3,910 บาท/ต่อไร่ และฐานข้อมูลต้นทุนการเพาะปลูกข้าวของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดนครราชสีมา เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาในภาพรวมทั้งจังหวัด มีต้นทุนการผลิตรวมทั้งสิ้น 3,712 บาท/ต่อไร่ ได้ผลตอบแทนในการขายข้าวเปลือกที่ 8,000 บาท/ต่อไร่ สรุปได้กำไรต่อไรที่ 4,288 บาท/ต่อไร่

รูปแบบการบริหารกลุ่ม กลุ่มเกษตรกรนาแปลงใหญ่เทศบาลตำบลตลาดแคได้เคยเข้าร่วมโครงการส่งเสริมนาแปลงใหญ่ เมื่อเกษตรกรในพื้นที่ไม่สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมตามแนวนโยบายดังกล่าวได้ จึงทำให้เกษตรกรในพื้นที่กลับมาประกอบการเป็นเกษตรกรรายย่อยในการเพาะปลูกข้าวเช่นเดิม คือ ต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างขาย จนกระทั่งนักวิจัยในพื้นที่ได้ลงพื้นที่สำรวจประเด็นปัญหาและได้สนทนากลุ่มกับกลุ่มเกษตรเกษตรทำให้ เกษตรกรในพื้นที่เกิดแนวคิดเพื่อที่จะขับเคลื่อนการผลิตข้าวใหม่ในพื้นที่โดยนำแนวคิดการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิต และการแปรรูป เพื่อรวมกันหาช่องทางในการกระจายสินค้า และเพิ่มมูลค้าข้าวให้ได้มากยิ่งขึ้น โดยอาศัยระบบการร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ดำเนินงาน (Working Group) ซึ่งเป็นการดำเนินการในส่วนของภาคประชาชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

Citation : Chairat, W., & Choworakul, W. (2025). Improving the Income Level of Farmers at Talat Khae by the Power of the Network of Farmer Groups in Talat Khae Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(3), 141 - 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

ศึกษาวิธีการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายตลอดกระบวนการผลิตข้าวของชาวนาเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัย พบว่า ในพื้นที่เทศบาลตำบลตลาดแค มีต้นทุนการผลิตรวมทั้งสิ้น 4,850 บาท/ต่อไร่ ได้ผลตอบแทนในการขายข้าวเปลือกที่ 5,250 บาท/ต่อไร่ สรุปได้กำไร 400 บาท/ต่อไร่ ในพื้นที่ต้นแบบที่ศึกษาดูงาน มีต้นทุนการผลิตรวมทั้งสิ้น 2,590 บาท/ต่อไร่ ได้ผลตอบแทนในการขายข้าวเปลือกที่ 6,500 บาท/ต่อไร่ สรุปได้กำไร 3,910 บาท/ต่อไร่ และฐานข้อมูลต้นทุนการเพาะปลูกข้าวของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวจังหวัดนครราชสีมา เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาในภาพรวมทั้งจังหวัด มีต้นทุนการผลิตรวมทั้งสิ้น 3,712 บาท/ต่อไร่ ได้ผลตอบแทนในการขายข้าวเปลือกที่ 8,000 บาท/ต่อไร่ สรุปได้กำไร 4,288 บาท/ต่อไร่

วิเคราะห์แนวทางในการยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

จากข้อมูลผลการวิจัยที่ค้นพบตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และที่ 2 พบว่า 1) กิจกรรมที่ 1 ทดลองปฏิบัติการลดต้นทุนการผลิตเปลี่ยนวิธีการเตรียมดิน บำรุงดิน ได้มีการนำดินในแปลงทดลองไปประเมินคุณภาพดิน โดยสภาพดินในพื้นที่เทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกข้าวในระดับปานกลาง มีการแนะนำให้ใช้ปุ๋ยสูตร 16-20-0 ร่วมกับปุ๋ยสูตร 46-0-0 และ 0-0-60 และเมื่อเสร็จสิ้นรอบการเพาะปลูกในแต่ละรอบฤดูกาลควรใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชสด หรือไถกลบเศษซากพืช ควบคู่ไปด้วย เพื่อช่วยให้การใช้ปุ๋ยเคมีมีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) กิจกรรมที่ 2 ทดลองปฏิบัติการลดต้นทุนการผลิตการเตรียมแปลงนา ในการเพาะปลูกข้าวจากการอบรม พบว่า วิธีการเพาะปลูกข้าวมี 4 แบบ คือ 1) นาหว่าน 2) นาหยอด 3) นาดำ และนาโยน ในการเพาะปลูกข้าววิธีการทำนาหว่าน และนาหยอด มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ที่มีปัญหาเรื่องน้ำในการเพาะปลูก และในพื้นที่มีเครื่องหยอด ซึ่งจะเป็นการประหยัดต้นทุนในการเพาะปลูกมากที่สุด และ 3) กิจกรรมที่ 3 ทดลองเชิงปฏิบัติการดลองปฏิบัติการลดต้นทุนการผลิต/คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ วิธีการปลูก เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนเดิมในพื้นที่และผลการศึกษาจากแปลงทดลอง จะมีส่วนที่แตกต่างกันอยู่ 3 ส่วน คือ (1) ค่าเตรียมดิน ซึ่งขึ้นอยู่กับรอบฤดูการเพาะปลูกในแต่ละรอบ เป็นตุ้นทุนที่ยังไม่สามารถควบคุมได้ (2) ต้นทุนเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ในการเพาะปลูก กรณีนาหยอด จะใช้เมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูก 8 - 9 กิโลกรัมต่อไร่ เฉลี่ยราคาอยู่ที่ 225 บาทต่อไร่ ซึ่ง จะทำให้ลดต้นทุนเรื่องค่าเมล็ดพันธุ์ข้าวได้ส่วนหนึ่ง และยังเป็นการคัดสรรเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพสามารถสร้างมูลค่าข้าวเพิ่มได้ รวมถึง (3) ค่ายากำจัดศัตรูพืช ต้นทุนเดิมในพื้นที่เฉลี่ยอยู่ที่ 600 บาท ต่อไร่ แต่ผลจากการทดลองใช้น้ำหมักชีวภาพเป็นหลักในการดูแลบำรุงรักษา เป็นการลดต้นทุนการใช้ยาค่าศัตรูพืชได้ และทำให้ข้าวปลอดภัยจากการใช้สารเคมี เป็นการเพิ่มมูลค่าข้าวอีกทางหนึ่งด้วย

Citation : คธาวุธ พลโคตร. (2568). การยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(3), 141- 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

รูปแบบการยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัย แนวทางในการการยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 1) โครงสร้างการบริหาร กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ เหรัญญิก ผู้ช่วยเหรัญญิก ประชาสัมพันธ์ และตรวจสอบภายใน 3 คน รวมจำนวน 10 คน 2) อำนาจหน้าที่ แต่ละตำแหน่งมีอำนาจหน้าที่ตามข้อตกลงของกลุ่ม 3) การบริหารจัดการกลุ่มเครือข่าย มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมเป็น “กองทุนเครือข่ายเกษตรกรชาวนาตลาดแค” มีกิจกรรมในการดำเนินการ 2 กิจกรรม คือ ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และ 4) กติกาของกลุ่มเครือข่ายเกษตรชาวนาตลาดแค มีการกำหนด กติกาในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม กติกาในการรับเมล็ดพันธุ์ข้าว และกติกาโรงสีข้าวของกลุ่มเครือข่าย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

พื้นที่เทศบาลตำบลตลาดแคมีบริบททางกายภาพที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกข้าวในระดับปานกลาง และมีประวัติการทำนายาวนานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2484 โดยเริ่มจากการปลูกข้าวแบบดั้งเดิมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นตาม “ฮีตสิบสอง” หรือประเพณีบุญ 12 เดือน ซึ่งสะท้อนภูมิปัญญาและมรดกของชาวอีสาน เช่น เดือนสาม “บุญข้าวจี่” มีพิธีเอิ้นขวัญข้าวและใส่ปุ๋ยคอกเตรียมดิน เดือนหก “แรกนาขวัญ” ใช้แรงงานวัวควายไถนา เดือนเจ็ด “บุญชำฮะ” ใส่ปุ๋ยคอกบำรุงต้นกล้าและถอนวัชพืชด้วยแรงคน เดือนอ้าย “งานบุญเข้ากรรม” ทำการตีข้าว และเดือนยี่ “บุญคูนลาน” ขนข้าวขึ้นเล้า ซึ่งชาวนาเชื่อว่าการปฏิบัติตามฮีตสิบสองอย่างเคร่งครัดจะนำมาซึ่งความสุข ความอุดมสมบูรณ์ และป้องกันภัยแล้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Yasothonsrikun & Lehraksa, 2017 ที่ศึกษา วิถีไทย วิถีชีวิต วิถีข้าว และวิถีอีสาน : ข้าวและชีวิตของชาวนาไทยจากจังหวัดมหาสารคาม พบว่า การปลูกข้าว จะเป็นการปฏิบัติตาม “ฮีตสิบสอง” หรือ งานบุญ 12 เดือน จัดเป็นภูมิปัญญาและมรดกอันล้ำค่าของปราชญ์อีสาน และยังเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเชื่อหรือคติเดิมของชาวอีสาน และในประเด็นการบริหารกลุ่ม แม้ในพื้นที่เกษตรกรจะเคยมีการรวมกลุ่มเข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ตามนโยบายส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ของรัฐบาลตั้งแต่ปี 2559 แต่การดำเนินกิจกรรมไม่สามารถขับเคลื่อนได้ต่อเนื่อง เนื่องจากสมาชิกหลายรายไม่ให้ความร่วมมือ มีการแสดงความคิดเห็นน้อย การเข้าร่วมประชุมไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอและเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน อีกทั้งสมาชิกบางส่วนขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพของกลุ่มในการรับซื้อข้าว จึงเลือกขายให้กับโรงสีที่ตนเองไว้วางใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thongrod et al. (2018) แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านทับยา จังหวัดสิงห์บุรี ที่พบว่า สมาชิกบางรายเข้าประชุมไม่ต่อเนื่อง ทำให้การ

Citation : Chairat, W., & Choworakul, W. (2025). Improving the Income Level of Farmers at Talat Khae by the Power of the Network of Farmer Groups in Talat Khae Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(3), 141 - 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

รับรู้ข่าวสารไม่ดีพอ จนเกิดการเข้าใจผิดของสมาชิกได้ สมาชิกขาดความมั่นใจว่ากลุ่มจะมีศักยภาพในการรับซื้อข้าวได้

การลดต้นทุนการผลิตที่เกิดจากการทดลองเชิงปฏิบัติการ สามารถดำเนินการลดต้นทุนในการเพาะปลูกข้าวใน 2 ส่วน คือ 1) จำนวนเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ในการเพาะปลูกแต่ละวิธี กล่าวคือ แปลงทดลองนาหว่าน ใช้เมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูก 15 กิโลกรัมต่อไร่ แปลงทดลองนาดำ ใช้เมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูก 25 กิโลกรัมต่อไร่ โดยทำการหว่านในแปลงสำรองและรอเป็นต้นกล้าเพื่อใช้ในการปักดำ แปลงทดลองนาหยอด ใช้เมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูก 9 กิโลกรัมต่อไร่ จากผลการทดลองวิธีการเพาะปลูกข้าวที่เหมาะสมต่อพื้นที่คือการทำนาหยอด เนื่องจากใช้เมล็ดพันธุ์น้อยที่สุด และในพื้นที่มีเครื่องหยอดที่ได้รับจากสำนักงานเกษตรอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา วิธีการต่อมาคือ การเพาะปลูกแบบนาหว่าน และส่วนที่ 2 คือ ในประเด็นเรื่องการบำรุงและการกำจัดศัตรูพืช ซึ่งจากการทดลองเชิงปฏิบัติการใช้น้ำหมักชีวภาพที่เกิดจากการอบรม ทำให้ประหยัดงบประมาณและเป็นการลดต้นทุนในกระบวนการผลิตอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่ยังคงใช้ปุ๋ยและสารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Witthayuchit, D. (2011) เรื่อง การจัดเขตศักยภาพการผลิตข้าวในเขตจังหวัดชยนาท พบว่า เกษตรกรร้อยละ 80 ปลูกข้าวโดยวิธีหว่านใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ข้าวประมาณ 15 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาคือปลูกข้าวโดยวิธีปักดำ ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ข้าวประมาณ 20 - 25 กิโลกรัมต่อไร่ และเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีในการควบคุม ป้องกันกำจัดทั้งวัชพืช โรค แมลง

การยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการทดลองเชิงปฏิบัติการ 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมทดลองปฏิบัติการลดต้นทุนการผลิตเปลี่ยนวิธีการเตรียมดิน บำรุงดิน ได้ข้อเสนอแนะในการเตรียมดิน และบำรุงดิน โดยการดำเนินการเตรียมดินตั้งแต่เดือนมีนาคม ต้องมีการไถกลบต่อซัง และหว่านปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และในรอบเดือนพฤษภาคมในการไถ่ดะ ต้องมีการใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกอีกครั้ง เพื่อเป็นการบำรุงดินโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี และเป็นการลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับบทความวิจัยของ Phahonpak, S. (2012) เรื่อง รูปแบบการทำนาข้าวที่เหมาะสำหรับโรงเรียนเกษตรกรจังหวัดชัยนาท พบว่า การไถกลบฟางสดและจุลินทรีย์ย่อยฟาง ปลูกพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวและไถกลบ เป็นวิธีการบำรุงดินและเพาะปลูกข้าวที่เหมาะสม 2) กิจกรรมทดลองปฏิบัติการลดต้นทุนการผลิตการเตรียมแปลงนา ได้ข้อเสนอแนะในการเตรียมแปลง โดยเลือกวิธีการทำนาหว่าน และนาหยอด เนื่องจากมีความเหมาะสมกับพื้นที่ ที่มีปัญหาเรื่องน้ำในการเพาะปลูก และในพื้นที่มีเครื่องหยอด ซึ่งจะเป็นการประหยัดต้นทุนในการเพาะปลูกมากที่สุด คือมีต้นทุนการผลิตรวม 4,850 บาท/ไร่/ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nantapanich, P. (2012) ผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อการปฏิบัติการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การปลูกแบบหยอดจะใช้ต้นทุนต่ำที่สุด รวมถึงงานวิจัยของ Saenwong, W. et al. (2010) เรื่อง ระบบการปลูกข้าวที่เหมาะสมในแหล่งที่มีการระบาดของข้าววัชพืชในจังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า การเพาะปลูกข้าวแบบระบบการ

Citation : คธาวุธ พลโคตร. (2568). การยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(3), 141- 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

ปลูกแบบหว่าน-หว่าน-หว่าน เป็นระบบที่ใช้ต้นทุนการผลิตโดยรวมต่ำสุด และ 3) กิจกรรมทดลองเชิงปฏิบัติการดลองปฏิบัติการลดต้นทุนการผลิต/คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ วิธีการปลูกนาหยอด จะใช้เมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูก 8 - 9 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Nantapanich, P. (2012) ผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อการปฏิบัติการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การปลูกแบบหยอดจะใช้ต้นทุนต่ำที่สุด

รูปแบบการยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา มีข้อเสนอแนะแนวทางดังต่อไปนี้

โครงสร้างการบริหาร กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการ เหรัญญิก ผู้ช่วยเหรัญญิก ประชาสัมพันธ์ และตรวจสอบภายใน 3 คน รวมจำนวน 10 คน มีการแบ่งคณะกรรมการออกเป็น 5 ฝ่ายคือ 1) ฝ่ายข้าว (ควบคุมมาตรฐานเมล็ดพันธุ์) 2) ฝ่ายผลิต (จัดการดินและปุ๋ยชุมชน) 3) ฝ่ายจักรกล 4) ฝ่ายตลาด และ 5) คณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Amintra, R. (2013) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ข้าวชุมชน กรณีศึกษาบ้านนาชุม ตำบลสระสมิง อำเภอวารินชำราบ พบว่า กลุ่มและการบริหารกลุ่ม ต้องมีการเลือกตั้งประธานและคณะกรรมการ และมีการกำหนดตำแหน่งฝ่ายงาน บทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายงานให้ชัดเจน

อำนาจหน้าที่ กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในแต่ละฝ่ายตำแหน่งที่ชัดเจน โดยอำนาจในการบริหารอยู่ในรูปแบบจากบนลงล่าง คือ ประธานไปยังคณะกรรมการและคณะกรรมการไปยังสมาชิก และมีการบริหารงานแบบแนวราบ คือ คณะกรรมการและสมาชิกมีการเชื่อมโยงในระดับเดียวกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งจากผลจากการวิจัยมีข้อค้นพบในส่วนของคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบ ต้องทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม ตามการดำเนินกิจกรรม และประเมินผลกิจกรรมที่เกิดจากการดำเนินการของเครือข่ายเกษตรกรชาวนาตลาดแค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Amintra, R. (2013) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ข้าวชุมชนกรณีศึกษาบ้านนาชุม ตำบลสระสมิง อำเภอวารินชำราบ พบว่า มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีการบริหารจัดการกลุ่ม โดยมีโครงสร้างการบริหารงานแบบผสม คือมีการบริหารงานจากประธานไปยังคณะกรรมการ และคณะกรรมการไปยังสมาชิก และมีการบริหารงานแบบแนวราบกับคณะกรรมการในระดับเดียวกัน

การบริหารจัดการกลุ่มเครือข่าย กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมเป็น “กองทุนเครือข่ายเกษตรกรชาวนาตลาดแค” และมีกิจกรรมในการดำเนินการ 2 กิจกรรม คือ ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ยกระดับมาตรฐานการผลิต โดยเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภายใต้รูปแบบที่เหมาะสม และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยการพัฒนานวัตกรรมยกระดับผลิตภัณฑ์ข้าวและห่วงโซ่มูลค่าผลิตภัณฑ์จากข้าว เช่น แกรบนำไปทำปุ๋ยหมัก ฟางข้าวและแกรบทำเป็นวัสดุเพาะเห็ด การทำข้าวคั่ว

Citation : Chairat, W., & Choworakul, W. (2025). Improving the Income Level of Farmers at Talat Khae by the Power of the Network of Farmer Groups in Talat Khae Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(3), 141 - 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

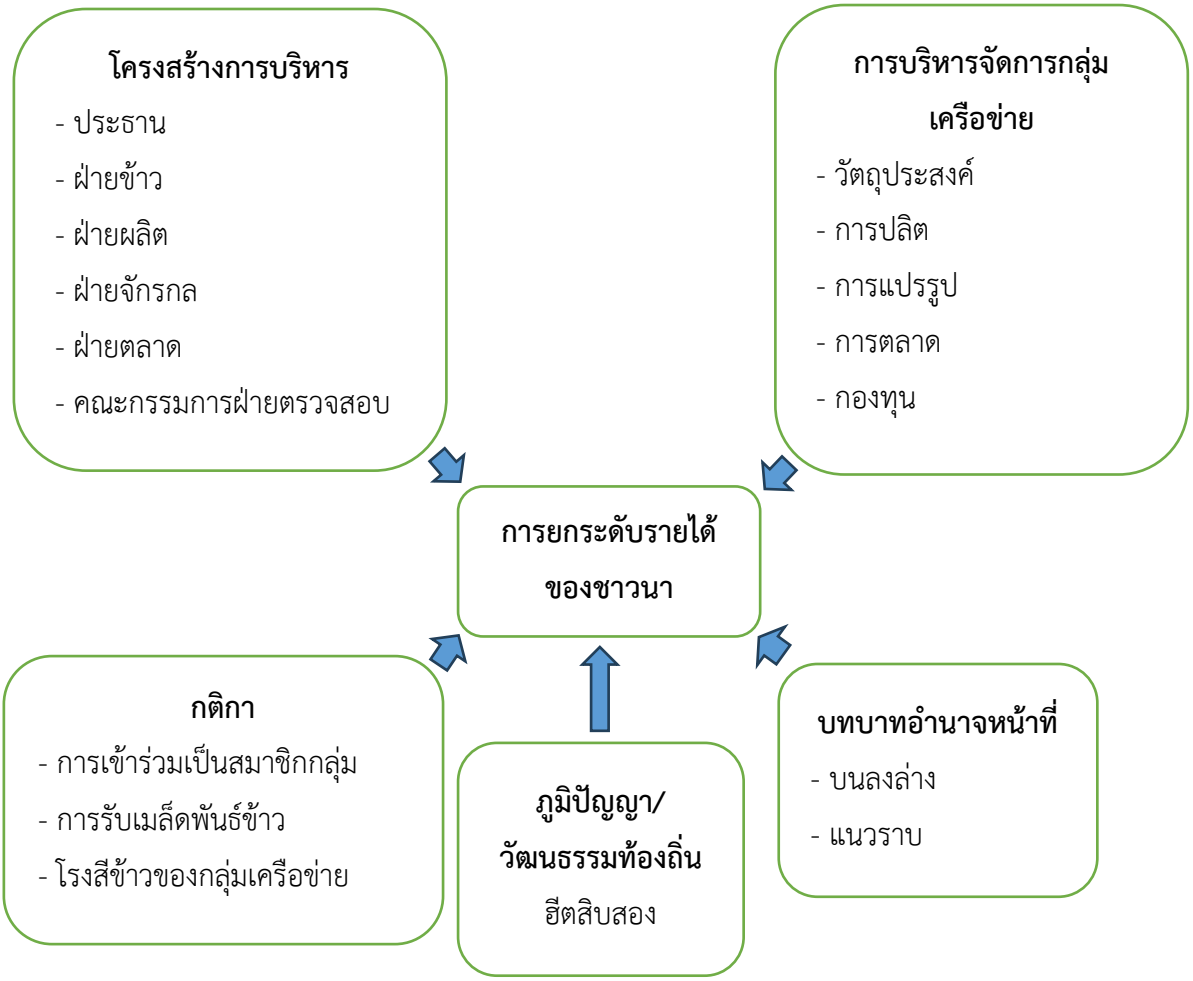
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Limnirankul, B. (2011) ชี้ให้เห็นว่า การผลิตของกลุ่มเกษตรกรรายย่อย ต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตพร้อมกับการพัฒนาด้านการตลาด

กติกา กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค มีกระบวนการรับสมัครสมาชิกที่ต้องแสดงเจตจำนงส่งข้าวเข้ากองกลาง 10 กิโลกรัม มีการประชุมคณะกรรมการเดือน 1 ครั้ง และสมาชิกเครือข่าย 2 เดือนครั้ง หากมีกิจกรรมหรือเรื่องเร่งด่วนก็มีการประสานงานประชุมทั้งในลักษณะกลุ่มย่อย (เฉพาะคณะกรรมการ) และกลุ่มใหญ่ (คณะกรรมการและสมาชิกทั้งหมด) ได้ สมาชิกเครือข่าย สามารถขอยืมเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่ม เพื่อใช้ในการเพาะปลูกได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Amintra, R. (2013) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ข้าวชุมชนกรณีศึกษาบ้านนาชุม ตำบลสระสมิง อำเภอวารินชำราบ พบว่า มีการสร้างกติกา และข้อตกลงร่วมกันของกลุ่ม ทั้งมีการติดตามการดำเนินงานโดยการจัดให้มีการประชุมประจำเดือน เดือนละ 1 ครั้ง

Citation : คธาวุธ พลโคตร. (2568). การยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(3), 141- 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

รูปแบบการยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ต้องเริ่มจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่มีความต้องการในการรวมกลุ่ม มาร่วมกำหนดโครงสร้างการบริหารกลุ่ม มีการกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ในแต่ละฝ่าย โดยมีฝ่าย 5 ฝ่ายคือ 1) ฝ่ายศูนย์จักรกล 2) ฝ่ายตลาด 3) ฝ่ายศูนย์จัดการดินและปุ๋ยชุมชน 4) ฝ่ายศูนย์ข้าว และ 5) คณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบ (ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย) มีการกำหนดรูปแบบการบริหารกลุ่มที่ต้องพิจารณาตั้งแต่ ต้นน้ำ (การเตรียมก่อนการเพาะปลูก) กลางน้ำ (การดูแลบำรุงรักษา) ปลายน้ำ การแปรรูปและการตลาด) สู่การจัดตั้งเป็นกองทุนของกลุ่มเกษตรกร พร้อมต้องมีการกำหนดกฎกติกาเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มร่วมแสดงเจนาและร่วมปฏิบัติตามกฎ กติกาที่วางไว้ และสิ่งสำคัญอีกประการคือการใช้ฐานภูมิปัญหาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาประยุต์ใช้ในการเพาะปลูกและเป็นการอนุรักษ์ สืบสานประเพณีวัฒนธรรมต่อไป

ภาพที่ 2 รูปแบบการยกระดับรายได้ของชาวนา

Citation : Chairat, W., & Choworakul, W. (2025). Improving the Income Level of Farmers at Talat Khae by the Power of the Network of Farmer Groups in Talat Khae Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(3), 141 - 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

สำนักงานส่งเสริมการเกษตรจังหวัดนครราชสีมา ควรนำแนวทางการบริหารจัดการกลุ่ม การลดต้นทุน และการยกระดับรายได้ของชาวนาที่ได้จากผลการวิจัย ไปต่อยอดควบคู่กับแนวทางการส่งเสริมนาแปลงใหม่ในพื้นอื่น ๆ ในจังหวัดนครราชสีมา

2. ข้อเสนอแนะในนโยบาย

รัฐควรมีแผนยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร สู่การวางแผนการผลิตที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และควรมีนโยบายในการพัฒนาเทคโนโลยีและช่องทางการตลาดที่เหมาะสมที่เกษตรกรสามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

รัฐควรมีแผนยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร สู่การวางแผนการผลิตที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และควรมีนโยบายในการพัฒนาเทคโนโลยีและช่องทางการตลาดที่เหมาะสมที่เกษตรกรสามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง (References)

Amintra, R. (2013). *Factors affecting the strength of community rice centers: A case study of Ban Na Chum, Sa Mueng Subdistrict, Warin Chamrap District, Ubon Ratchathani Province* (Unpublished master's thesis). Sukhothai Thammathirat Open University.

Chittaseno, A. (2012). *Principles and methods of community management*. Working Group on Knowledge Management in Research and Development Projects Based on the Sufficiency Economy Philosophy towards Holistic Well-being.

Limnirankul, B. (2011). Innovation in promotion for sustainable agricultural expansion. *Kasetsart Journal*, 27(3), 293–303.

Nantapanich, P. (2012). The effect of participatory learning on organic farming practices of farmers in Sisaket Province. *Kaen Kaset*, 40(3), 207–216.

Nokkaew, N., Wichitrapap, T., & Sawangwong, N. (2017). *Guide to planting and producing upland rice seeds for community food security*. Chumphon Printing Press.

Phahonpak, S. (2012). *Appropriate rice farming patterns for agricultural schools in Chai Nat Province*. Chandrakasem Rajabhat University.

Phanthasen, A. (2003). *Application of the sufficiency economy philosophy to medium and small-sized industries*. Thailand Research Fund.

Citation : คธาวุธ พลโคตร. (2568). การยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(3), 141- 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

Phodi, A. (2004). Unit 3 economic principles related to crop production management. In *Teaching documents on crop production management: Crop commodity management (Units 1–7)* (3rd ed.). Department of Agricultural Extension and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University.

Saenwong, W., Chuea-uan, S., & Ruensuk, N. (2010). Production costs, yields, income, and problems of weed outbreaks in rice cultivation in irrigated fields, Uttaradit Province. *Rice Academic Journal*, 4(2), 47–55.

Thongrod, C., Banjongsiri, S., & Khiawwan, B. (2018). Management guidelines for large-scale rice fields in Ban Thap Ya, Singburi Province. In *Proceedings of the 8th Sukhothai Thammathirat Open University National Research Conference* (pp. 1843–1855). Sukhothai Thammathirat Open University.

Witthayuchit, D. (2011). *Potential zoning of rice production in Chaiyaphum Province*. Chaiyaphum Rice Research Center.

Yasothonsrikun, P., & Lehraksa, C. (2017). Thai way of life, rice way of life and Isan way of life: Rice and the lives of Thai farmers from Maha Sarakham Province. *Journal of Business Administration and Accountancy, Khon Kaen University*, 1(3), 19–34.

Citation : Chairat, W., & Choworakul, W. (2025). Improving the Income Level of Farmers at Talat Khae by the Power of the Network of Farmer Groups in Talat Khae Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation, 9*(3), 141 - 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695

Citation : คธาวุธ พลโคตร. (2568). การยกระดับรายได้ของชาวนาตลาดแคโดยพลังเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรเทศบาลตำบลตลาดแค อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *9*(3), 141- 160.
https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2025.290695